

Berlin is in Germany

Hannes Stöhr, 2001

Crònica social i tragicomèdia vital sobre la unificació alemanya

Als 36 anys d'edat, Martin Schulz surt de la presó de Brandenburg després d'estar-s'hi onze anys condemnat per assassinat. Com a ciutadà de l'antiga República Democràtica d'Alemanya i resident a Berlín, ha viscut la caiguda del Mur de Berlín des de la seva cel·la a la presó i a través de les imatges que li oferia la seva única propietat, un televisor. De fet, la televisió ha estat l'únic mitjà a través del qual ha *viscut* els canvis que s'han produït amb la reunificació d'Alemanya. En sortir de la presó rep els objectes personals que portava en el moment de la seva detenció:

el carnet d'identitat de la RDA, el permís de conduir de la RDA i diners amb l'efígie de Karl Marx, objectes que, més que ser una inversió de futur, ara tan sols tenen un valor sentimental. Tot i així, Martin surt amb l'esperança de retrobar-se amb el passat, una dona i un fill d'onze anys que encara no

coneix, i afrontar el futur, refer la vida amb una feina i una llar. Però amb prou feines reconeix la seva pròpia ciutat: el nou Berlín s'ha imposat a la vella Berlín. És aleshores que se n'adona que els 11 anys a la presó han estat com una bombolla d'aire en el temps. Ara aprendrà, a batzegades, com és la societat que ha guanyat i quins són els perdedors, així com els aspectes més foscos del capitalisme i de la nova llibertat.

La nova Alemanya

Potser no es tracta d'una idea molt original (allò del presoner alliberat enfrontant-se al nou present) però sí que és una admirable crònica social en forma de conte del que ha estat la incorporació al món occidental dels habitants de l'antiga Alemanya Oriental. Se'ns mostra la realitat actual a través d'uns ulls ingenus i innocents, amb aquella mirada infantil d'algú que s'aboca per primera vegada

a allò que és desconegut i ho intenta comprendre, en aquest cas el sistema capitalista. Mentre utilitza un llenguatge tragicòmic, Hannes Stöhr posa el dit a la llaga tot mostrant que el paradís no és el que sembla.

La idea del film va sorgir després de sentir una història similar de la mà d'una assistenta social berlinesa que ajuda als presos quan surten en llibertat. Es tractava d'un Martin de veritat que entrà a la presó sent ciutadà de la RDA i en sortir sent alemany a seques. La història en seguida interessà a aquest jove director novell, concretament per resultar una situació absurda i boja, aquesta manera de viure tant passiva i alienada una transició que ha canviat profundament el present i futur del país, i que ara, després d'onze anys, no hi ha més remei que afrontar com sigui o com es pugui.

Una primera versió del film es realitzà sota format de curt de

ficció (1999) i fou premiada al Festival de Postdam. En aquell moment, Hannes Stöhr ja treballava en una primera versió per llargmetratge que aprofundia en el tema de com les causes penals de l'antiga Alemanya de l'Est eren revisades a l'actualitat, especialment si considerem que els delictes d'homicidi en molts casos amagaven condemes polítiques. Competint en interès amb aquest motiu, està també el tema de l'experiència vital i l'aclimatació que els berlinesos hagueren de fer amb la reunificació, incloent-hi el mateix Hannes Stöhr.

Happy end!?

Berlin is in Germany ens apropa al món marginal dels nous parats i els perdedors mitjançant una narració sens dubte optimista i plena d'humanitat, com si d'un conte màgic es tractés. A aquest estil narratiu hi contribueix molt l'actor protagonista, Jörg Schüttauf (actor de prestigi reconegut a la RDA i a Alemanya), que desprèn innocència infantil de la seva mirada i paraules, que ens contagia la seva incertesa, les seves alegries i penes, i ens mostra amb elegància i emoció aquest estrany somriure de sorpresa quan va descobrir el nou món que el rodeja. En aquest sentit, no podem més que compartir amb ell la sorpresa quan Martin és veu incapaç de comprar un bitllet de metro a les màquines expendedores, compartir amb ell

la mirada sentimental per la Berlín que ja no hi és tot passejant en tramvia per la ciutat, o enrabiarnos també quan ha de memoritzar els nous carrers amb que Berlín de l'Est ha estat rebatejada (i així esborrada!). Però totes aquestes virtuts de faula social del film queden totalment trencades amb un artificiós i poc justificable final feliç carregat d'esperança prescindible. Al meu entendre, el director es podia haver estalviat aquests últims minuts que l'únic que fan és disminuir dràsticament les bones sensacions d'un llargmetratge mancat de profunditat crítica però interessant.

Premi del Públic (Secció Panorama) al Festival de Berlín 2001, Premi del Públic del Schwerin Filmfestival (2001), Premi Lluna de Plata al Cine Jove-València (2001), Premi Jove Talents al Festival d'Hamburg (2001), Millor Actor Jörg Schüttauf al Premi Crítica Alemanya (2002) i Millor Pel·lícula de la Unió Crítics Alemanys (2002).

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Direcció i guió: Hannes Stöhr
Producció: Gudrun Ruzicková-Steiner
Fotografia: Florian Hoffmeister
Muntatge: Anne Fabini
So: Christoph Engelke
Música: Florian Appl
País: Alemanya
Any: 2001
Duració: 93 min.

Equip artístic

Jörg Schüttauf: Martín Schultz
Julia Jaeger: Manuela Schultz
Robin Becker: Rokko Schultz
Tom Jahn: Peter Pau
Edita Malovic: Ludmila
Oscar Martínez: Enrique
Robert Lohr: Wolfgang
Valentin Platareanu: Victor Valentin

Filmografia

2001, *Berlin is in Germany*